

**Az élet minősége vagy az élet az igazságban?
A lakótelepek késő szocialista kritikája Csehszlovákiában**

1. Címszavak:

Lakókörnyezet
Lakótelep (Sídliste)
Posztmodern
Természetes Világ
Szellemi térkép
Gyalogos utca
Életminőség
Élet az igazságban

2. Megállapítások:

- Különböző vélemények fogalmazódtak meg a lakótelepekkel kapcsolatban. A kritikus vizsgálatuk szükséges volt. A különböző szereplők egyetértettek abban, hogy a lakótelepek lakókörnyezetnek tekinthetők.
- A tér helyként és környezetként történő újragondolása is része volt a kritikai folyamatnak.
- A történetiséghez való visszatérés az archetipikus formák alkalmazásában, az időtlenségben, a gyökerekben és az organikus fejlődéshez való visszatérésben mutatkozik meg.
- A lakótelepek kritikája egyrészt a jelentéstartalom, másrészt a tapasztaltak hatására fogalmazódott meg.
- A lakótelepekből sokszor hiányzik a városiasság.
- A kutatott projekteknél és a kísérleti prototípusoknál is megfigyelhető az 1980-as évek végén, hogy a nyitott szerkezeti rendszerek, a tipizálás előnyei és a történeti kifejezőkészség került kombinálásra.
- A lakótelepek kritikáját a szocializmus kései éveiben az 1950-es években épült lakótelepek urbanisztikai megoldásai inspirálták (terek, udvarok).
- Az életminőség és az élet az igazságban kérdése volt az, ami a csehszlovák építészeket a leginkább foglalkoztatta a késő szocialista időszakban.

3. Értékelés:

Csehszlovákia és Magyarország lakótelep építésze között szoros párhuzam van.

Ahogy a szövegben is történik rá utalás a lakótelepek környezetének fejlesztése az idő előrehaladtával egyre kevésbé volt sikeres. Míg az ötvenes években még nagy gondot fordítottak a lakókörnyezet kialakítására, a házgyári építési mód térnyerésével az épülő lakótelepek környezetének fejlesztése egyre inkább elmaradt. A lakótelepeket tervező építészek is gyakran panaszkodtak arra, hogy a környezet tervezett rendezése időhiány vagy más okok miatt nem készült el.

Ezért voltak sikeresebbek azok a lakótelepek, ahol a meglévő növényzetet jelentős mértékben meg tudták őrizni a kivitelezés során.

Az építészek később próbálták humanizálni a lakótelepek környezetét, a szövegben is olvasható módokon. A gyalogos passzázsok központi helyre történő elhelyezésével, környezeti elemek telepítésével, pavilonok, kerti bútorok elhelyezésével, szabadtéri rendezvényhelyszínek építésével.

A fáknek és a növényzetnek kitüntetett szerep jut abban, hogy az emberek mennyire érzik magukat otthonosan lakókörnyezetükben.

Meghatározó a lakótelepek beépítési módja és az egyes épületek léptéke, ilyen szempontból magyar példákat tekintve, vannak szerencsésebb lakótelepek (Ajka), és kevésbé szerencsések (Székesfehérvár). A fentiek nagyban befolyásolják, hogy a lakótelep környezete mennyire kezelhető.

Úgy gondolom, hogy a városfejlesztők és politikusok nagyot hibáztak akkor, amikor nem fordítottak kellő figyelmet a lakótelepek környezetének kialakítására, részben ennek is következménye az, ahogy ma a korszak építészetéről vélekednek az emberek.

Veszprém, 2017. február. 12.

Kovács Dávid